

zhōng yōng

中庸

xī hàn lǐ jì

〔西汉〕礼记

tiānmìng zhī wèi xìng shuàixìng zhī wèi dào xiū dào zhī wèi jiào dào yě zhě bù kě

天命之谓性，率性之谓道，修道之谓教。道也者，不可

xū yú lí yě kě lí fēi dào yě shì gù jūn zǐ jiè shèn hū qí suǒ bù dǔ kǒng jù hū

须臾离也，可离非道也。是故君子戒慎乎其所不睹，恐惧乎

qí suǒ bù wén mò xiàn hū yīn mò xiǎn hū wēi gù jūn zǐ shèn qí dú yě xǐ nù āi

其所不闻。莫见乎隐，莫显乎微，故君子慎其独也。喜怒哀

lè zhī wèi fā wèi zhī zhōng fā ér jiē zhòng jié wèi zhī hé zhōng yě zhě tiān xià zhī

乐之未发，谓之中和；发而皆中节，谓之和；中也者，天下之

dà běn yě hé yě zhě tiān xià zhī dá dào yě zhì zhōng hé tiān dì wèi yān wàn wù

大本也；和也者，天下之达道也。致中和，天地位焉，万物

yù yān

育焉。

zhòng ní yuē jūn zǐ zhōng yōng xiǎo rén fǎn zhōng yōng jūn zǐ zhī zhōng yōng yě jūn

仲尼曰：“君子中庸，小人反中庸，君子之中庸也，君

zǐ ér shí zhōng xiǎo rén zhī zhōng yōng yě xiǎo rén ér wú jì dàn yě

子而时中；小人之中庸也，小人而无忌惮也。”

zǐ yuē zhōng yōng qí zhì yǐ hū mǐn xiǎn néng jiǔ yǐ

子曰：“中庸其至矣乎！民鲜能久矣！”

zǐ yuē dào zhī bù xíng yě wǒ zhī zhī yǐ zhī zhě guò zhī yú zhě bù jí

子曰：“道之不行也，我知之矣：知者过之，愚者不及

yě dào zhī bù míng yě wǒ zhī zhī yǐ xián zhě guò zhī bú xiào zhě bù jí yě rén

也。道之不明也，我知之矣：贤者过之，不肖者不及也。人

mò bù yǐn shí yě xiǎn néng zhī wèi yě

莫不饮食也，鲜能知味也。”

zǐ yuē dào qí bù xíng yǐ fú

子曰：“道其不行矣夫！”

zǐ yuē shùn qí dà zhī yě yú shùn hào wèn ér hào chá ěr yán yīn è ér yáng

子曰：“舜其大知也与！舜好问而好察迩言，隐恶而扬

shàn zhí qí liǎng duān yòng qí zhōng yú mǐn qí sī yǐ wéi shùn hū

善，执其两端，用其中于民，其斯以为舜乎！”

zǐ yuē rén jiē yuē yú zhì qū ér nà zhū gǔ huò xiàn jǐng zhī zhōng ér mò zhī
子曰：“人皆曰**予知**，驱而纳诸罟获陷阱之**中**，而**莫之**
zhī bì yě rén jiē yuē yú zhì zé hū zhōngyōng ér bù néng jī yuè shǒu yě
知辟也。人皆曰**予知**，**择**乎**中**庸，而**不能**期月守也。”

zǐ yuē huí zhī wéi rén yě zé hū zhōngyōng dé yí shàn zé quán quán fú yīng
子曰：“回之**为**人也，**择**乎**中**庸，**得**一**善**，则拳拳**服膺**
ér fú shī zhī yǐ
而弗失之矣。”

zǐ yuē tiān xià guó jiā kě jūn yě jué lù kě cí yě bái rèn kě dǎo yě
子曰：“天下**国家**可均也，爵禄可辞也，白刃可蹈也，
zhōngyōng bù kě néng yě
中庸**不**可能也。”

zǐ lù wèn qiáng zǐ yuē nán fāng zhī qiáng yú běi fāng zhī qiáng yú yì ér qiáng
子路问**强**，子曰：“**南**方之**强**与？**北**方之**强**与？抑而**强**
yú kuān róu yǐ jiào bú bào wú dào nán fāng zhī qiáng yě jūn zǐ jū zhī rèn jīn gé
与？宽柔以**教**，不报无**道**，**南**方之**强**也，君子居之。衽金**革**，
sǐ ér bú yàn běi fāng zhī qiáng yě ér qiáng zhě jū zhī gù jūn zǐ hé ér bù liú qiáng
死而**不**厌，**北**方之**强**也，而**强**者居之。故君子**和**而**不**流，**强**
zāi jiǎo zhōng lì ér bù yǐ qiáng zāi jiǎo guó yǒu dào bú biàn sè yān qiáng zāi jiǎo
哉**矫**！**中**立而**不**倚，**强**哉**矫**！国**有**道，**不**变塞焉，**强**哉**矫**！
guó wú dào zhì sǐ bú biàn qiáng zāi jiǎo
国无**道**，至死**不**变，**强**哉**矫**！”

zǐ yuē sù yǐn xíng guài hòu shì yǒu shù yān wú fú wéi zhī yǐ jūn zǐ zūn
子曰：“素**隐**行怪，后世**有**述焉，**吾**弗**为**之矣。君子遵
dào ér xíng bàn tú ér fèi wú fú néng yǐ yǐ jūn zǐ yī hū zhōngyōng dùn shì bú jiàn
道而**行**，半途而废，**吾**弗**能**已矣。君子依乎**中**庸，遁世**不**见
zhī ér bù huǐ wéi shèng zhě néng zhī
知而**不**悔，**唯**圣者**能**之。”

jūn zǐ zhī dào fèi ér yǐn fū fù zhī yú kě yǐ yù zhī yān jí qí zhì yě
君子之**道**，**费**而**隐**。**夫**妇之**愚**，**可**以与**知**焉，及**其**至也，
suī shèng rén yì yǒu suǒ bù zhī yān fū fù zhī bú xiào kě yǐ néng xíng yān jí qí zhì yě
虽圣人亦**有**所**不**知焉。**夫**妇之**不**肖，**可**以**能**行焉；及**其**至也，
suī shèng rén yì yǒu suǒ bù néng yān tiān dì zhī dà yě rén yóu yǒu suǒ hàn gù jūn zǐ yǔ
虽圣人亦**有**所**不**能焉。**天**地之**大**也，人犹**有**所憾。故君子**语**
dà tiān xià mò néng zài yān yǔ xiǎo tiān xià mò néng pò yān shī yún yuān fēi
大，天下**莫**能**载**焉；**语**小，天下**莫**能**破**焉。《诗》云：“鸢飞
lì tiān yú yuè yú yuān yán qí shàng xià chá yě jūn zǐ zhī dào zào duān hū fū fù
戾天，鱼跃于渊。”言**其**上**下**察也。君子之**道**，造**端**乎**夫**妇，

jí qí zhì yě chá hū tiān dì
及其至也，察乎天地。

zǐ yuē dào bù yuǎn rén rén zhī wéi dào ér yuǎn rén bù kě yǐ wéi dào shī
子曰：“道不远人，人之为道而远人，不可以为道。《诗》
yún fá kē fá kē qí zé bù yuǎn zhí kē yǐ fá kē nì ér shì zhī yóu
云：‘伐柯，伐柯，其则不远。’执柯以伐柯，睨而视之，犹
yǐ wéi yuǎn gù jūn zǐ yǐ rén zhì rén gǎi ér zhǐ zhōng shù wéi dào bù yuǎn shī zhū jǐ
以为远。故君子以人治人，改而止。忠恕违道不远，施诸己
ér bú yuàn yì wù shī yú rén jūn zǐ zhī dào sì qiū wèi néng yī yān suǒ qiú hū zǐ
而不愿，亦勿施于人。君子之道四，丘未能一焉，所求乎子，
yǐ shì fù wèi néng yě suǒ qiú hū chén yǐ shì jūn wèi néng yě suǒ qiú hū dì
以事父，未能也；所求乎臣，以事君，未能也；所求乎弟，
yǐ shì xiōng wèi néng yě suǒ qiú hū péng yǒu xiān shī zhī wèi néng yě yōng dé zhī xíng
以事兄，未能也；所求乎朋友，先施之，未能也。庸德之行，
yōng yán zhī jǐn yǒu suǒ bù zú bù gǎn bù miǎn yǒu yú bù gǎn jìn yán gù xíng
庸言之谨；有所不足，不敢不勉，有余，不敢尽；言顾行，
xíng gù yán jūn zǐ hū bù zào zào ěr
行顾言，君子胡不慥慥尔！”

jūn zǐ sù qí wèi ér xíng bú yuàn hū qí wài sù fù guì xíng hū fù guì sù
君子素其位而行，不愿乎其外。素富贵，行乎富贵；素
pín jiàn xíng hū pín jiàn sù yí dí xíng hū yí dí sù huàn nán xíng hū huàn nán jūn
贫贱，行乎贫贱；素夷狄，行乎夷狄；素患难行乎患难，君
zǐ wú rù ér bú zì dé yān zài shàng wèi bù líng xià zài xià wèi bù yuánshàng zhèng jǐ
子无入而不自得焉。在上位，不陵下，在下位不援上，正己
ér bù qiú yú rén zé wú yuàn shàng bú yuàn tiān xià bù yóu rén gù jūn zǐ jū yì yǐ
而不求于人，则无怨。上不怨天，下不尤人。故君子居易以
sì mìng xiǎo rén xíng xiǎn yǐ jiǎo xìng zǐ yuē shè yǒu sì hū jūn zǐ shī zhū zhèng hú
俟命。小人行险以徼幸。子曰：“射有似乎君子，失诸正鹄，
fǎn qiú zhū qí shēn
反求诸其身。”

jūn zǐ zhī dào pì rú xíng yuǎn bì zì ěr pì rú dēng gāo bì zì bēi shī
君子之道，辟如行远必自迩，辟如登高必自卑。《诗》
yuē qī zǐ hǎo hé rú gǔ sè qín xiōng dì jì xī hé lè qiě dān yí ěr shì
曰：“妻子好合，如鼓瑟琴。兄弟既翕，和乐且耽。宜尔室
jiā lè ěr qī nú zǐ yuē fù mǔ qí shùn yǐ hū
家，乐尔妻帑。”子曰：“父母其顺矣乎！”

zǐ yuē guǐ shén zhī wéi dé qí shèng yǐ hū shì zhī ér fú jiàn tīng zhī ér
子曰：“鬼神之为德，其盛矣乎？视之而弗见，听之而

fú wén tǐ wù ér bù kě yí shǐ tiān xià zhī rén zhāi míng shèng fú yǐ chéng jì sì
弗闻，体物而不可遗，使天下之人，齐明盛服，以承祭祀。
yáng yáng hū rú zài qí shàng rú zài qí zuǒ yòu shī yuē shén zhī gé sī bù
洋洋乎，如在其上，如在其左右。《诗》曰：‘神之格思，不
kě duó sī shēn kě yì sī fú wēi zhī xiǎn chéng zhī bù kě yǎn rú cǐ fú
可度思！矧可射思！’夫微之显，诚之不可掩如此夫。”

zǐ yuē shùn qí dà xiào yě yú dé wéi shèng rén zūn wéi tiān zǐ fù yǒu sì
子曰：“舜其大孝也与！德为圣人，尊为天子，富有四
hǎi zhī nèi zōng miào xiǎng zhī zǐ sūn bǎo zhī gù dà dé bì dé qí wèi bì dé qí lù
海之内。宗庙飨之，子孙保之。故大德必得其位，必得其禄。
bì dé qí míng bì dé qí shòu gù tiān zhī shēng wù bì yīn qí cái ér dǔ yān gù zāi
必得其名，必得其寿，故天之生物，必因其材而笃焉。故栽
zhě péi zhī qīng zhě fù zhī shī yuē jiā lè jūn zǐ xiǎn xiǎn lìng dé yí mín
者培之，倾者覆之。《诗》曰：‘嘉乐君子，宪宪令德。宜民
yí rén shòu lù yú tiān bǎo yòu mìng zhī zì tiān shēn zhī gù dà dé zhě bì shòu mìng
宜人，受禄于天，保佑命之，自天申之。’故大德者必受命。”

zǐ yuē wú yōu zhě qí wéi wén wáng hū yǐ wáng jì wéi fù yǐ wǔ wáng wéi
子曰：“无忧者，其惟文王乎！以王季为父，以武王为
zǐ fù zuò zhī zǐ shù zhī wǔ wáng zuǎn tài wáng wáng jì wén wáng zhī xù yī róng
子，父作之，子述之。武王纘大王、王季、文王之绪，壹戎
yī ér yǒu tiān xià shēn bù shī tiān xià zhī xiǎn míng zūn wéi tiān zǐ fù yǒu sì hǎi zhī nèi
衣而有天下。身不失天下之显名，尊为天子，富有四海之内。
zōng miào xiǎng zhī zǐ sūn bǎo zhī wǔ wáng mò shòu mìng zhōu gōng chéng wén wǔ zhī dé zhuī wàng
宗庙飨之，子孙保之。武王末受命，周公成文武之德，追王
tài wáng wáng jì shàng sì xiān gōng yǐ tiān zǐ zhī lǐ sī lǐ yě dá hū zhū hóu dà
大王、王季，上祀先公以天子之礼。斯礼也，达乎诸侯、大
fū jí shì shù rén fù wéi dà fū zǐ wéi shì zàng yǐ dà fū jì yǐ shì fù
夫及士、庶人。父为大夫，子为士，葬以大夫，祭以士。父
wéi shì zǐ wéi dà fū zàng yǐ shì jì yǐ dà fū qī zhī sāng dá hū dà fū
为士，子为大夫，葬以士，祭以大夫。期之丧，达乎大夫。
sān nián zhī sāng dá hū tiān zǐ fù mǔ zhī sāng wú guì jiàn yī yě
三年之丧，达乎天子。父母之丧，无贵贱，一也。”

zǐ yuē wǔ wáng zhōu gōng qí dá xiào yǐ hū fú xiào zhě shàn jì rén zhī
子曰：“武王、周公，其达孝矣乎！夫孝者，善继人之
zhì shàn shù rén zhī shì zhě yě chūn qiū xiū qí zǔ miào chén qí zōng qì shè qí cháng yī
志，善述人之事者也。春秋修其祖庙，陈其宗器，设其裳衣，
jiàn qí shí shí zōng miào zhī lǐ suǒ yǐ xù zhāo mù yě xù jué suǒ yǐ biàn guì jiàn yě
荐其时食。宗庙之礼，所以序昭穆也。序爵，所以辨贵贱也。

xù shì suǒ yǐ biàn xián yě lǚ chóu xià wéi shàng suǒ yǐ dài jiàn yě yàn máo suǒ yǐ
序事，所以辨贤也。旅酬下为上，所以逮贱也。燕毛，所以
xù chǐ yě
序齿也。

jiàn qí wèi xíng qí lǐ zòu qí yuè jìng qí suǒ zūn ài qí suǒ qīn shì sǐ
践其位，行其礼，奏其乐，敬其所尊，爱其所亲，事死
rú shì shēng shì wáng rú shì cún xiào zhī zhì yě
如事生，事亡如事存，孝之至也。

jiāo shè zhī lǐ suǒ yǐ shì shàng dì yě zōng miào zhī lǐ suǒ yǐ sì hū qí xiān yě
郊社之礼，所以事上帝也。宗庙之礼，所以祀乎其先也。
míng hū jiāo shè zhī lǐ dì cháng zhī yì zhì guó qí rú shì zhū zhǎng hū
明乎郊社之礼禘尝之义，治国其如示诸掌乎！”

āi gōng wèn zhèng zǐ yuē wén wǔ zhī zhèng bù zài fāng cè qí rén cún zé
哀公问政。子曰：“文武之政，布在方策。其人存，则
qí zhèng jǔ qí rén wáng zé qí zhèng xī rén dào mǐn zhèng dì dào mǐn shù fú zhèng
其政举；其人亡，则其政息。人道敏政，地道敏树。夫政
yě zhě pú lú yě gù wéi zhèng zài rén qǔ rén yǐ shēn xiū shēn yǐ dào xiū dào yǐ
也者，蒲卢也。故为政在人，取人以身，修身以道，修道以
rén rén zhě rén yě qīn qīn wéi dà yì zhě yí yě zūn xián wéi dà qīn qīn zhī
仁。仁者，人也。亲亲为大；义者宜也。尊贤为大。亲亲之
shā zūn xián zhī děng lǐ suǒ shēng yě zài xià wèi bù huò hū shàng mín bù kě dé ér zhì
杀，尊贤之等，礼所生也。在下位不获乎上，民不可得而治
yǐ gù jūn zǐ bù kě yǐ bù xiū shēn sī xiū shēn bù kě yǐ bù shì qīn sī shì qīn
矣！故君子不可以不修身；思修身，不可以不事亲；思事亲，
bù kě yǐ bù zhī rén sī zhī rén bù kě yǐ bù zhī tiān
不可以不知人，思知人，不可以不知天。

tiān xià zhī dá dào wǔ suǒ yǐ xíng zhī zhě sān yuē jūn chén yě fù zǐ yě
天下之达道五，所以行之者三。曰：君臣也，父子也，
fū fù yě kūn dì yě péng yǒu zhī jiāo yě wǔ zhě tiān xià zhī dá dào yě zhī
夫妇也，昆弟也，朋友之交也，五者，天下之达道也。知，
rén yǒng sān zhě tiān xià zhī dá dé yě suǒ yǐ xíng zhī zhě yī yě huò shēng ér zhī zhī
仁，勇，三者天下之达德也，所以行之者一也。或生而知之，
huò xué ér zhī zhī huò kùn ér zhī zhī jí qí zhī zhī yī yě huò ān ér xíng zhī
或学而知之，或困而知之，及其知之，一也。或安而行之，
huò lì ér xíng zhī huò miǎnqiǎng ér xíng zhī jí qí chénggōng yī yě
或利而行之，或勉强而行之，及其成功，一也。”

zǐ yuē hào xué jìn hū zhī lì xíng jìn hū rén zhī chǐ jìn hū yǒng zhī sī
子曰：“好学近乎知，力行近乎仁，知耻近乎勇。知斯

sān zhě zé zhī suǒ yǐ xiū shēn zhī suǒ yǐ xiū shēn zé zhī suǒ yǐ zhì rén zhī suǒ yǐ
三者，则**知**所以**修**身；**知**所以**修**身，则**知**所以治人；**知**所以
zhì rén zé zhī suǒ yǐ zhì tiān xià guó jiā yǐ
治人，则**知**所以治天下国家矣。

fán wéi tiān xià guó jiā yǒu jiǔ jīng yuē xiū shēn yě zūn xián yě qīn qīn yě
凡**为**天下国家**有**九经，曰：**修**身也。尊贤也，**亲**亲也，
jìng dà chén yě tǐ qún chén yě zǐ shù mín yě lái bǎi gōng yě róu yuǎn rén yě huái
敬**大**臣也，**体**群臣也。子庶民也，来百工也，柔**远**人也，怀
zhū hóu yě
诸**侯**也。

xiū shēn zé dào lì zūn xián zé bú huò qīn qīn zé zhū fù kǔn dì bú yuàn jìng dà
修身则**道**立，尊贤则**不**惑，**亲**亲则诸**父**昆**弟****不**怨，敬**大**
chén zé bú xuàn tǐ qún chén zé shì zhī bào lǐ zhòng zǐ shù mín zé bǎi xìng quàn lái bǎi gōng
臣则**不**眩，**体**群臣则士之报礼**重**，子庶民则百姓劝，来百工
zé cái yòng zú róu yuǎn rén zé sì fāng guī zhī huái zhū hóu zé tiān xià wèi zhī
则财用足，柔**远**人则四方**归**之，怀诸**侯**则天下畏之。

zhāi míng shèng fú fēi lǐ bú dòng suǒ yǐ xiū shēn yě qù chán yuǎn sè jiàn huò ér
齐明**盛**服，非礼**不**动。所以**修**身也；**去**谗**远**色，贱货而
guì dé suǒ yǐ quàn xián yě zūn qí wèi zhòng qí lù tóng qí hào wù suǒ yǐ quàn qīn
贵德，所以劝贤也；尊**其**位，**重**其禄，**同**其好**恶**，所以劝**亲**
qīn yě guān shèng rèn shǐ suǒ yǐ quàn dà chén yě zhōng xìn zhòng lù suǒ yǐ quàn shì yě
亲也；官**盛**任**使**，所以劝**大**臣也；**忠**信**重**禄，所以劝士也；
shí shǐ bó liǎn suǒ yǐ quàn bǎi xìng yě rì xǐng yuè shì jì lǐn chèn shì suǒ yǐ quàn bǎi
时**使****薄**敛，所以劝百姓也；日**省**月试，既廩**称**事，所以劝百
gōng yě sòng wǎng yíng lái jiā shàn ér jīn bù néng suǒ yǐ róu yuǎn rén yě jì jué shì
工也；送往迎来，嘉善而**矜****不**能，所以柔**远**人也；继绝世，
jǔ fèi guó zhì luàn chí wēi cháo pìn yǐ shí hòu wǎng ér bó lái suǒ yǐ huái zhū hóu yě
举废国，治乱持危。**朝**聘以时，厚往而**薄**来，所以怀诸**侯**也。

fán wéi tiān xià guó jiā yǒu jiǔ jīng suǒ yǐ xíng zhī zhě yī yě fán shì yù zé lì bú yù
凡**为**天下国家**有**九经，所以**行**之者**一**也。凡事豫则立，**不**豫
zé fèi yán qián dìng zé bù jié shì qián dìng zé bù kùn xíng qián dìng zé bù jiù dào qián
则废。言前定则**不**跲，事前定则**不**困，**行**前定则**不**疚，**道**前
dìng zé bù qióng
定则**不**穷。

zài xià wèi bú huò hū shàng mǐn bù kě dé ér zhì yǐ huò hū shàng yǒu dào bú xìn
在下位**不**获乎**上**，民**不**可**得**而治矣。获乎**上**有**道**，**不**信
hū péng yǒu bú huò hū shàng yǐ xìn hū péng yǒu yǒu dào bú shùn hū qīn bú xìn hū péng
乎朋友，**不**获乎**上**矣；**信**乎朋友**有**道，**不**顺乎**亲**，**不**信乎朋

yǒu yǐ shùn hū qīn yǒu dào fǎn zhū shēn bù chéng bú shùn hū qīn yǐ chéng shēn yǒu dào
友矣；顺乎亲有道，反诸身不诚，不顺乎亲矣；诚身有道，
bù míng hū shàn bù chéng hū shēn yǐ
不明乎善，不诚乎身矣。

chéng zhě tiān zhī dào yě chéng zhī zhě rén zhī dào yě chéng zhě bù miǎn ér zhòng
诚者，天之道也；诚之者，人之道也。诚者不勉而中，
bù sī ér dé cōng róng zhòng dào shèng rén yě chéng zhī zhě zé shàn ér gù zhí zhī zhě
不思而得，从容中道，圣人也。诚之者，择善而固执之者
yě
也。

bó xué zhī shēn wèn zhī shèn sī zhī míng biàn zhī dǔ xíng zhī yǒu fú xué
博学之，审问之，慎思之，明辨之，笃行之。有弗学，
xué zhī fú néng fú cuò yě yǒu fú wèn wèn zhī fú zhī fú cuò yě yǒu fú sī
学之弗能，弗措也；有弗问，问之弗知，弗措也；有弗思，
sī zhī fú dé fú cuò yě yǒu fú biàn biàn zhī fú míng fú cuò yě yǒu fú xíng
思之弗得，弗措也；有弗辨，辨之弗明，弗措也；有弗行，
xíng zhī fú dǔ fú cuò yě rén yī néng zhī jǐ bǎi zhī rén shí néng zhī jǐ qiān zhī guǒ
行之弗笃，弗措也。人一能之己百之，人十能之己千之。果
néng cǐ dào yǐ suī yú bì míng suī róu bì qiáng
能此道矣。虽愚必明，虽柔必强。”

zì chéng míng wèi zhī xìng zì míng chéng wèi zhī jiào chéng zé míng yǐ míng zé chéng yǐ
自诚明谓之性。自明诚谓之教。诚则明矣，明则诚矣。
wéi tiān xià zhì chéng wéi néng jìn qí xìng néng jìn qí xìng zé néng jìn rén zhī xìng
唯天下至诚，为能尽其性；能尽其性，则能尽人之性；
néng jìn rén zhī xìng zé néng jìn wù zhī xìng néng jìn wù zhī xìng zé kě yǐ zàn tiān dì zhī
能尽人之性，则能尽物之性；能尽物之性，则可以赞天地之
huà yù kě yǐ zàn tiān dì zhī huà yù zé kě yǐ yǔ tiān dì sān yǐ
化育；可以赞天地之化育，则可以与天地参矣。

qí cì zhì qū qū néng yǒu chéng chéng zé xíng xíng zé zhù zhù zé míng míng zé
其次致曲。曲能有诚，诚则形，形则著，著则明，明则
dòng dòng zé biàn biàn zé huà wéi tiān xià zhì chéng wéi néng huà
动，动则变，变则化。唯天下至诚为能化。

zhì chéng zhī dào kě yǐ qián zhī guó jiā jiāng xīng bì yǒu zhēn xiáng guó jiā jiāng
至诚之道，可以前知。国家将兴，必有祲祥；国家将
wáng bì yǒu yāo niè xiàn hū shī guī dòng hū sì tǐ huò fú jiāng zhì shàn bì xiān
亡，必有妖孽。见乎蓍龟，动乎四体。祸福将至，善必先
zhī zhī bú shàn bì xiān zhī zhī gù zhì chéng rú shén
知之；不善，必先知之。故至诚如神。

注：标红文字为有多种发音的字，包括但不限于多音字、通假字等。

chéng zhě zì chéng yě ér dào zì dào yě chéng zhě wù zhī zhōng shǐ bù chéng
诚者，自成也。而道，自道也。诚者物之终始，不诚
wú wù shì gù jūn zǐ chéng zhī wéi guì chéng zhě fēi zì chéng jǐ ér yǐ yě suǒ yǐ chéng
无物。是故君子诚之为贵。诚者非自成己而已也，所以成
wù yě chéng jǐ rén yě chéng wù zhī yě xìng zhī dé yě hé wài nèi zhī dào yě
物也。成己仁也；成物，知也。性之德也，合外内之道也，
gù shí cuò zhī yí yě
故时措之宜也。

gù zhì chéng wú xī bù xī zé jiǔ jiǔ zé zhēng zhēng zé yōu yuǎn yōu yuǎn zé bó
故至诚无息，不息则久，久则征；征则悠远，悠远则博
hòu bó hòu zé gāo míng bó hòu suǒ yǐ zài wù yě gāo míng suǒ yǐ fù wù yě yōu jiǔ
厚，博厚则高明。博厚所以载物也；高明所以覆物也；悠久
suǒ yǐ chéng wù yě bó hòu pèi dì gāo míng pèi tiān yōu jiǔ wú jiāng rú cǐ zhě bú xiàn
所以成物也。博厚配地，高明配天，悠久无疆。如此者不见
ér zhāng bú dòng ér biàn wú wéi ér chéng
而章，不动而变，无为而成。

tiān dì zhī dào kě yì yán ér jìn yě qí wéi wù bú èr zé qí shēng wù bú cè
天地之道，可一言而尽也。其为物不贰，则其生物不测。
tiān dì zhī dào bó yě hòu yě gāo yě míng yě yōu yě jiǔ yě
天地之道，博也，厚也，高也，明也，悠也，久也。

jīn fú tiān sī zhāo zhāo zhī duō jí qí wú qióng yě rì yuè xīng chén xì yān wàn
今夫天，斯昭昭之多，及其无穷也，日月星辰系焉，万
wù fù yān jīn fú dì yì cuō tǔ zhī duō jí qí guǎng hòu zài huà yuè ér bú zhòng
物覆焉。今夫地，一撮土之多。及其广厚，载华岳而不重，
zhèn hé hǎi ér bú xiè wàn wù zài yān jīn fú shān yì quán shí zhī duō jí qí guǎng dà
振河海而不泄，万物载焉。今夫山，一卷石之多，及其广大，
cǎo mù shēng zhī qín shòu jū zhī bǎo zàng xīng yān jīn fú shuǐ yì sháo zhī duō jí qí
草木生之，禽兽居之，宝藏兴焉，今夫水，一勺之多，及其
bú cè yuán tuó jiāo lóng yú biē shēng yān huò cái zhí yān
不测，鼃鼃、蛟龙、鱼鳖生焉，货财殖焉。

shī yuē wéi tiān zhī mìng wú mù bù yǐ gài yuē tiān zhī suǒ yǐ wéi tiān
《诗》曰：“惟天之命，于穆不已！”盖曰天之所以为天
yě wú hū pī xiǎn wén wáng zhī dé zhī chún gài yuē wén wáng zhī suǒ yǐ wéi wén yě
也。“于乎不显，文王之德之纯！”盖曰文王之所以为文也，
chún yì bù yǐ
纯亦不已。

dà zāi shèng rén zhī dào yáng yáng hū fā yù wàn wù jùn jí yú tiān yōu yōu
大哉，圣人之道！洋洋乎，发育万物，峻极于天。优优

dà zāi lǐ yí sān bǎi wēi yí sān qiān dài qí rén rán hòu xíng gù yuē gǒu bú zhì
大哉！礼**仪**三百，威**仪**三千。待其人然后行。故曰：苟**不**至
dé zhì dào bù níng yān gù jūn zǐ zūn dé xìng ér dào wèn xué zhì guǎng dà ér jìn jīng wēi
德，至**道**不凝焉。故君子尊德性而**道**问学。致**广**大而**尽**精微。
jí gāo míng ér dào zhōng yōng wēn gù ér zhī xīn dùn hòu yǐ chóng lǐ shì gù jū shàng bù
极**高**明而**道**中**庸**。温故而**知**新，敦厚以崇礼。是故居**上**不
jiāo wéi xià bú bèi guó yǒu dào qí yán zú yǐ xīng guó wú dào qí mò zú yǐ róng
骄，为下**不**倍；国**有**道，其言足以兴；国**无**道，其默足以容。
shī yuē jì míng qiě zhé yǐ bǎo qí shēn qí cǐ zhī wèi yú
《诗》曰：“既**明**且**哲**，以保其**身**。”其此之谓与！

zǐ yuē yú ér hào zì yòng jiàn ér hào zì zhuān shēng hū jīn zhī shì fǎn gǔ
子曰：“愚而**好**自用，贱而**好**自专，生乎今之世，反古
zhī dào rú cǐ zhě zāi jí qí shēn zhě yě
之**道**：如此者，灾及其身者也。”

fēi tiān zǐ bú yì lǐ bú zhì dù bù kǎo wén jīn tiān xià chē tóng guǐ shū
非天子，不**议**礼，不**制**度，不**考**文。今天下**车**同轨，书
tóng wén xíng tóng lún suī yǒu qí wèi gǒu wú qí dé bù gǎn zuò lǐ yuè yān suī yǒu
同文，行同伦。虽**有**其位，苟**无**其德，不敢作礼乐焉；虽**有**
qí dé gǒu wú qí wèi yì bù gǎn zuò lǐ yuè yān
其德。苟**无**其位，亦不敢作礼乐焉。

zǐ yuē wú shuō xià lǐ qǐ bù zú zhēng yě wú xué yīn lǐ yǒu sòng cún yān
子曰：“吾**说**夏礼，杞**不**足**徵**也。吾学殷礼，有宋存焉。
wú xué zhōu lǐ jīn yòng zhī wú cóng zhōu
吾学周礼，今用之，吾**从**周。”

wàng tiān xià yǒu sān zhòng yān qí guǎ guò yǐ hū shàng yān zhě suī shàn wú zhēng wú
“王天下**有**三**重**焉，其寡**过**矣乎！上焉者虽善**无**徵，无
zhēng bú xìn bú xìn mín fú cóng xià yān zhě suī shàn bù zūn bù zūn bú xìn bú xìn mín
徵**不**信，**不**信民弗**从**；下焉者虽善**不**尊，**不**尊**不**信，**不**信民
fú cóng gù jūn zǐ zhī dào běn zhū shēn zhēng zhū shù mín kǎo zhū sān wáng ér bú miù
弗**从**。故君子之**道**：本诸身，**徵**诸庶民，考诸三王而**不**缪，
jiàn zhū tiān dì ér bú bèi zhì zhū guǐ shén ér wú yí bǎi shì yǐ sì shèng rén ér bú huò
建诸**天****地**而**不**悖，质诸鬼神而**无**疑，百世以俟圣人而**不**惑。
zhì zhū guǐ shén ér wú yí zhī tiān yě bǎi shì yǐ sì shèng rén ér bú huò zhī rén yě
质诸鬼神而**无**疑，**知**天也；百世以**俟**圣人而**不**惑，**知**人也。
shì gù jūn zǐ dòng ér shì wéi tiān xià dào xíng ér shì wéi tiān xià fǎ yán ér shì wéi tiān xià
是故君子动而世**为**天下**道**，行而世**为**天下**法**，言而世**为**天下
zé yuǎn zhī zé yǒu wàng jìn zhī zé bú yàn shī yuē zài bǐ wú wù zài cǐ
则。**远**之则**有**望，近之则**不**厌。《诗》曰：‘在彼**无**恶，在此

wú yì shù jī sù yè yǐ yǒngzhōng yù jūn zǐ wèi yǒu bù rú cǐ ér zǎo yǒu yù
无射。庶几夙夜，以永终誉！’君子未有不如此，而蚤有誉
yú tiān xià zhě
于天下者。”

zhōng ní zǔ shù yáo shùn xiànzhāng wén wǔ shàng lǜ tiān shí xià xí shuǐ tǔ pì rú
仲尼祖述尧舜，宪章文武：上律天时，下袭水土。辟如
tiān dì zhī wú bù chí zài wú bú fù dào pì rú sì shí zhī cuò xíng rú rì yuè zhī dài
天地之无不持载，无不覆帡，辟如四时之错行，如日月之代
míng wàn wù bìng yù ér bù xiāng hài dào bìng xíng ér bù xiāng bèi xiǎo dé chuān liú dà dé
明。万物并育而不相害，道并行而不相悖，小德川流，大德
dūn huà cǐ tiān dì zhī suǒ yǐ wéi dà yě
敦化，此天地之所以为大也。

wéi tiān xià zhì shèng wéi néng cōngmíng ruì zhì zú yǐ yǒu lín yě kuān yù wēn róu
唯天下至圣，为能聪明睿知，足以有临也；宽裕温柔，
zú yǐ yǒu róng yě fā qiánggāng yì zú yǐ yǒu zhí yě zhāi zhuāngzhōngzhèng zú yǐ yǒu
足以有容也；发强刚毅，足以有执也；齐庄中正，足以有
jìng yě wén lǐ mì chá zú yǐ yǒu bié yě pǔ bó yuān quán ér shí chū zhī pǔ bó
敬也；文理密察，足以有别也。溥博渊泉，而时出之。溥博
rú tiān yuān quán rú yuān xiàn ér mǐn mò bú jìng yán ér mǐn mò bú xìn xíng ér mǐn mò
如天，渊泉如渊。见而民莫不敬，言而民莫不信，行而民莫
bú yuè shì yǐ shēngmíng yáng yì hū zhōng guó yì jí mǎn mò zhōu chē suǒ zhì rén lì suǒ
不说。是以声名洋溢乎中国，施及蛮貊。舟车所至，人力所
tōng tiān zhī suǒ fù dì zhī suǒ zài rì yuè suǒ zhào shuāng lù suǒ duì fán yǒu xuè qì
通，天之所覆，地之所载，日月所照，霜露所队，凡有血气
zhě mò bù zūn qīn gù yuē pèi tiān
者，莫不尊亲，故曰配天。

wéi tiān xià zhì chéng wéi néng jīng lún tiān xià zhī dà jīng lì tiān xià zhī dà běn zhī
唯天下至诚，为能经纶天下之大经，立天下之大本，知
tiān dì zhī huà yù fú yān yǒu suǒ yǐ zhūn zhūn qí rén yuān yuān qí yuān hào hào qí tiān
天地之化育。夫焉有所倚？肫肫其仁！渊渊其渊！浩浩其天！
gǒu bú gù cōngmíngshèng zhī dá tiān dé zhě qí shú néng zhī zhī
苟不固聪明圣知达天德者，其孰能知之？

shī yuē yì jīn shàngjiǒng wù qí wén zhī zhù yě gù jūn zǐ zhī dào
《诗》曰：“衣锦尚絅”，恶其文之著也。故君子之道，
àn rán ér rì zhāng xiǎo rén zhī dào dì rán ér rì wáng jūn zǐ zhī dào dàn ér bú yàn
闇然而日章；小人之道，的然而日亡。君子之道：淡而不厌，
jiǎn ér wén wēn ér lǐ zhī yuǎn zhī jìn zhī fēng zhī zì zhī wēi zhī xiǎn kě yǔ rù
简而文，温而理，知远之近，知风之自，知微之显，可与入

dé yǐ
德矣。

shī yún qián suī fú yǐ yì kǒng zhī zhāo gù jūn zǐ nèi xǐng bú jiù
《诗》云：“潜虽伏矣，亦孔之昭！”故君子内省不疚，
wú wù yú zhì jūn zǐ zhī suǒ bù kě jí zhě qí wéi rén zhī suǒ bú jiàn hū
无恶于志。君子之所不可及者，其唯人之所不见乎！

shī yún xiàng zài ěr shì shàng bú kuì yú wū lòu gù jūn zǐ bú dòng ér
《诗》云：“相在尔室，尚不愧于屋漏。”故君子不动而
jìng bù yán ér xìn
敬，不言而信。

shī yuē zòu gé wú yán shí mǐ yǒu zhēng shì gù jūn zǐ bù shǎng ér mín
《诗》曰：“奏假无言，时靡有争。”是故君子不赏而民
quàn bú nù ér mín wēi yú fū yuè
劝，不怒而民威于鉞。

shī yuē pī xiǎn wéi dé bǎi bì qí xíng zhī shì gù jūn zǐ dǔ gōng ér
《诗》曰：“不显惟德！百辟其刑之。”是故君子笃恭而
tiān xià píng
天下平。

shī yún yú huái míng dé bú dà shēng yǐ sè zǐ yuē shēng sè zhī
《诗》云：“予怀明德，不大声以色。”子曰：“声色之
yú yǐ huà mín mò yě
于以化民。末也。”

shī yuē dé yóu rú máo máo yóu yǒu lún shàng tiān zhī zāi wú shēng wú
《诗》曰：“德輶如毛。”毛犹有伦，上天之载，无声无
xiù zhì yǐ
臭，至矣！

注：（中庸拼音版）由古文之家 (www.cngwzj.com) 提供，全文均可在古文之家网站上免费查阅，如发现错误，请报告给我们。微信：cngwzj。我们坚持对每一篇古诗文进行人工查证并注音、我们亲自查证并回复来自您的每一次纠错，只为给您一份更为准确的拼音版本，请记住我们：古文之家。

文档原创不易，使用文档敬请保留页眉信息。唯有您们的认可与支持是我们坚持原创的动力。

注释、译文免费下载地址：

<https://www.cngwzj.com/gushi/LiangHan/87265/>

